

Aplinkos apsaugos politika

Mūsų požiūris

Valstybę silpnina nepasitikėjimas valstybinėmis institucijomis. Šis požiūris neaplenkia ir aplinkosaugos sektoriaus institucijų, kurios atsakingos užtikrinti, kad ūkio subjektai laikytųsi aplinkosauginių įsipareigojimų, būtinų užtikrinti saugią, žmogaus sveikatai, aplinką. Iš kitos pusės, svarbu kurti palankias sąlygas, kad įmonėms laikytis aplinkosauginių įsipareigojimų būtų prestižo reikalas.

Taikomi mokesčiai už komunalines paslaugas vis dar nėra teisingi. Pavyzdžiui, mokestis už geriamąjį vandenį ir nuotekų tvarkymą nuo didžiųjų miestų įkainio skiriasi ženkliai. Pakuočių tvarkymo mokestis turi būti naudojamas skaidriai, gyventojams suteikiant galimybę matyti kiek jie sumokėjo ir kaip mokestis panaudojamas, o stipri aplinkos kontrolė – privalo užtikrinti aplinkos kokybės standartų laikymąsi tvarkant pakuočių atliekas. Mokestis už šildymą turi parodyti ne tik energijos sunaudojimą pastatui šildyti, bet ir energijos dalį, kuri pagaminta iš atsinaujinančių energijos išteklių. Atsižvelgiant į tai, siekiame solidarumo tarp miesto ir kaimo gyventojų dalinantis komunalinių mokesčių našta, mokesčių panaudojimo efektyvumo ir tinkamos kontrolės.

Miškai yra ne tik žemės plaučiai, gyvybiškai būtini sušvelninti klimato pokyčius, bet ir laukinių rūšių namai bei žaliava šalies ekonomikai. Nesuderinus visų poreikių, nebūsime šalis, kurioje gera ir saugu gyventi. Turime įvertinti, suprasti ir saugoti vertingiausius Lietuvos miškus, tai svarbus žingsnis už kurį, deja, būsime įvertinti tik ateities kartų. Gyvajai, laukinei gamtai išlikti ir gausėti yra svarbu agrarinio kraštovaizdžio įvairovė, kuri dėl ūkininkavimo praktikos, ypač augant chemizuotų, ariamų žemių plotams, skursta. Nenašios žemės, apleidžiamos šlapžemės, prarandamos vertingos gamtinės buveinės. Matydami tai, surasime būdą padaryti ekonomiškai gyvybingus smulkius, vidutinius, ekologinius ūkius, kurie augina įvairias kultūras bei skatina įvairovę.

Šiandien esame kelyje, kai technologijos keičia visuomenės elgseną: vis dažniau, pasitelkiant ekologinę sąmonę, atsigręžiama į savo šaknis, svarbu tampa paslauga, dalijimasis, o ne daikto turėjimas. Keičiantis visuomenės elgsenai, keičiasi ir mūsų požiūris į daiktus – siekiame nenaudoti daiktų, kurie nėra perdirbami ir po panaudojimo išmetami. Mūsų prioritetai: skatinti daiktus panaudoti pakartotinai, nenaudoti tų, kurie panaudojus išmetami ir tampa atliekomis, o neišvengiamai susidariusios atliekos būtų perdirbamos ir/ar panaudojamos kuriant naujus produktus.

Vartojimas yra esminis klimato kaitos pokyčius lemiantis veiksnys, o klimato kaitos padariniai, iššaukiantys ekstremalius klimato reiškinius, tampa pavojingi žmonijai. Tai nauja grėsmė, kurios negalime išspręsti vieni, tačiau turime prisidėti ieškant geriausių sprendimų bei juos įgyvendinant. Švarus oras, vanduo, miškai su savo augalija ir gyvūnija – svarbūs ne tik piliečių kasdieniui savijautai, rekreacijai ir sveikatai, bet ir ekonomikai, nepriklausomai energetikai ir net lietuvių tapatybei. Skiepydami suvokimą, kad pirmiausia ekologinė atsakomybė vertinga kiekvienam asmeniškai, todėl turime dažniau naudotis viešuoju transportu, racionaliau planuoti maisto įsigijimą ir gamybą, mažinti popieriaus ir plastiko vartojimą, taupyti elektrą, atsakingai naudoti vandenį, buitines priemones.

Miestų planavimą ir vystymąsi ženkliai nulemia gyvenviečių plėtra į priemiesčius, kuriuose nėra suplanuota ar nepritaikyta esama infrastruktūra. Chaotiška plėtra lemia mažesnes sklypų kainas, problemų perkėlimą savivaldybėms ir visuomenei, o dėl ne-suplanuoto gatvių tinklo kaimuose – nebus galima jų pritaikyti viešajam transportui. Didėjant transporto apkrovoms – neasfaltuotos gatvės tampa neišvažiuojamos, iškyla poreikis socialiniams ir švietimo pastatams, nors tokioms statyboms nėra numatytų vietų. Taip pat, neefektyviai suplanuota infrastruktūra, kai 1 hektare gyvena 5-6 gyventojai, bus nepakeliama našta viešosios infrastruktūros valdytojams. Todėl naujos statybos turi būti leidžiamos tik suplanavus ir įrengus viešą infrastruktūrą. Eliminuo-jant kaimo ir miesto konkurenciją dėl naujų gyventojų, miestuose, kurie yra apriboti žiedinių savivaldybių, turi būti rengiami vieningi bendrojo plano dokumentai.

Vienas didžiausių iššūkių Lietuvos nacionaliniam saugumui šiandien – netoli sostinės Vilniaus Baltarusijoje statoma Astravo atominė elektrinė (AE). Ji ne tik neatitinka tarptautinių aplinkosaugos ir branduolinės saugos reikalavimų, bet ir kelia milžinišką grėsmę visuomenei ir aplinkai galimos avarijos atveju. Privalome tinkamai pasirengti galimiems incidentams ir apsaugoti Lietuvos visuomenę nuo galimų pavojų ir rizikų.

Todėl mes, Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai, savo strategiją aplinkos politikos srityje grindžiame būtinybe dėti visas pastangas, kad Lietuva taptų lydere įgyvendinant žaliają darbotvarkę ir šiais pagrindiniais prioritetais, kuriuos įgyvendinę pereisime prie tausojančio vartojimo, atsakingo verslo modelio, padidinsime efektyvumą ir skaidrumą bei iš-saugosime aplinką ateities kartoms:

- Sustiprinsime aplinkosaugą nuo pažeidimų prevencijos iki sankcijų neišvengiamumo.
- Išsaugosime didesnę brandžių miškų plotą, žalią ir gyvą kraštovaizdį.
- Pereisime prie žiedinės ekonomikos, gerokai sumažės neperdirbamų šiukšlių.
- Įdarbinsime technologijas miestų infrastruktūros pažangai.

Pagrindiniai iššūkiai:

Sąžininga aplinkosauga

2018 M. PRASIDĖJUSI REGIONINIŲ APLINKOS APSAUGOS DEPARTAMENTŲ PERTVARKA BUVO SUSTABDYTA,

išliko nepakeista ūkio subjektų tikrinimo tvarka regionų principu. Šis principas yra ydingas, nes regionuose yra nevienodas veikiančių ūkio subjektų skaičius. Be to, re-gionuose veikia įmonės, kurių technologiniai procesai yra kompleksiniai, kuriems pa-tikrinti neužtenka vietos pareigūnų ir net aplinkos apsaugos sistemos kompetencijų. Todėl būtina stiprinti kompetencijų centrus, kurie analizuotų rizikas, planuotų patikri-nimus, bendradarbiautų ir koordinuotų veiksmus su kitomis valstybės institucijomis (Visuomenės sveikatos centru, Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Policijos departamentu, Valstybine energetikos reguliavimo taryba, Muitinės departamentu).

TAIP PAT NEPAKANKAMOS PREVENCINĖS PRIEMONĖS UŽTIKRINANT,

kad ūkio subjektai laikytųsi taršos leidimuose nustatytų sąlygų. Būtina įdiegti apskaitos prietaisus, ten kur juos pagal technologinius procesus galima įdiegti, vykdyti prevencinį darbą, skatinti įmonių bendradarbiavimą ir įmonių aplinkosaugos lyderių išskyrimą.

VIS DAR TURIME ŽENKLIUS KAINŲ SKIRTUMUS

už komunalines paslaugas (geriamojo vandens tiekimą, nuotekų valymą, atliekų tvarkymą) tarp miestų ir kaimų, atskirų regionų. Tai lemia tiek neefektyvus valdymas, maso ekonomija, tiek dėl didelių atstumų ir skirtingų susidarančių atliekų kiekių objektyviai skirtingos sąnaudos miestuose ir kaimuose. Ši situacija skatina socialinę atskirtį, neužtikrina tinkamų aplinkos standartų laikymosi, o dėl skirtingų pajamų lygio dalis visuomenės negali apmokėti kasdienės paslaugas.

ATLIEKŲ RŪŠIAVIMO EFEKTYVUMAS ŽEMIAUSIAIS DAUGIABUČIŲ RAJONUOSE.

Iš vienos pusės gyventojai nejaučia tiesioginės rūšiavimo naudos, iš kitos – mišrių atliekų konteneriais naudojasi ir ne tų rajonų gyventojai. Dėl šios priežasties atliekų surinkėjai negali atskirti ir pateikti sąskaitų gyventojams, kuriose matytųsi pakuočių sutvarkymo išlaidos, už kurias gyventojai papildomai neturėtų mokėti.

Pagrindiniai darbai:

1. SUSTIPRINSIME APLINKOSAUGĄ NUO PAŽEIDIMŲ PREVENCIJOS IKI SANKCIJŲ NEIŠVENGIAMUMO.

Stiprinsime aplinkos apsaugos valstybinių inspektorių ir aplinkosaugos politiką formuojančių valstybės institucijų gebėjimus, Aplinkos apsaugos departamente suformuosime stiprų analitinių kompetencijų centrą.

Įtrauksime neetatinius aplinkos apsaugos inspektorius į bendrą aplinkos apsaugos sistemą ir sustiprinsime jų įgaliojimus. Didelį dėmesį skirsime galimų pažeidimų ir nusikaltimų prevencijai, sustiprinsime ir išplėsime verslo subjektų konsultavimo paslaugas.

Vykdsime aktyvią ūkio subjektų stebėseną, kad prieš pradėdant vykdyti įmonių patikrinimus bus atliekami technologijų procesų vertinimai, bus stiprinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir sudarytos sąlygos pasitelkti kitų valstybės institucijų pagalbą, pavyzdžiui, Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos, visuomenės sveikatos institucijų, Policijos departamento ir kt. Sudarysime teisinės prielaidas, kad tik išimtiniais atvejais, tikrinantis inspektorius negalėtų skirti baudos, o taikytų tik prevencines priemones.

Aplinkos apsaugos kontrolė bus paremta pažeidimų prevencijos, sankcijų neišvengiamumo ir aplinkos būklės atkūrimo principais.

2. ĮDIEGTA „MOKĖK UŽ KIEK IŠMETI SISTEMA“.

Sieksime valstybės reguliuojamo „vartų“ mokesčio, vienodo tarifo regione, atsižvelgiant į regionuose susidarančių atliekų surinkimo ir tvarkymo sąnaudas, ir gyventojų tankumą. Užtikrinsime patogų gyventojams atliekų rūšiavimą bei surinkimą kuo arčiau gyventojų namų (antrinių žaliavų, tekstilės, maisto atliekų, pavojingų atliekų), sudarysime sąlygas diegti išmaniąsias atliekų apskaitos sistemas, kurios padės intensyviau ir kokybiškiau rūšiuoti atliekas, pertvarkysime komunalinių atliekų tvarkymo ekonominius instrumentus, skatinančius gyventojus rūšiuoti atliekas ir mokėti už tai, kiek mišrių komunalinių atliekų išmetama.

3. EFEKTYVIAI VEIKIANTI GAMINTOJO ATSAKOMYBĖ,

atskiriant gamintojų ir importuotojų bei savivaldybių funkcijas ir įsipareigojimus (užduotis) pakuočių, elektronikos, padangų, baterijų ir akumuliatorių ir kitų atliekų surinkime, perdirbime bei finansavime. Peržiūrėsime atliekų atskirojo surinkimo tikslus, finansavimą ir užduotis savivaldybėms bei gamintojams ir importuotojams, siekdami didesnio atliekų antrinio panaudojimo ir perdirbimo. Vertinsime galimybę plėsti užstato sistemą, įtraukiant papildomas pakuočių rūšis.

4. ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGETIKOS PLĖTRA.

Laikydamiės Lietuvos integruoto nacionalinio energetikos ir klimato srities veiksmų plano ir siekdami klimato kaitos tikslų, plėsimės atsinaujinančių išteklių energetikos sektorių ir užtikrinsime, jog iki 2024-ųjų jame būtų pagaminama ne mažiau kaip trečdalis suvartojamos elektros energijos, didinant elektros įkrovimo stotelių plėtrą, saulės ir vėjo jėgainių plėtrą, didinant biodegalų naudojimą, didinant elektros gamintojų skaičių ir kt.

5. TAIKOMAS TERŠĖJAS MOKA PRINCIPAS.

Esant įrodomai įmonių taršai už įmonės teritorijos ribų, prioriteto tvarka bus sudarytos sąlygos įmonėms diegti geriausias technologijas ar įpareigojimai numatyti kompensacinius mechanizmus aplinkiniams gyventojams.

6. SUMAŽĖJUSI IR VIENODA KAINA REGIONUOSE UŽ VANDENS IR NUOTEKŲ PASLAUGAS.

Reformuotas viešo vandens tiekimo įmonių tinklas sudarys sąlygas sumažinti ir suvienodinti vandens tiekimo ir nuotekų valymo tarifus gyventojams regionuose, vandens įmonių finansiniam stabilumui, kaupti lėšas infrastruktūros atnaujinimui ir paslaugų kokybės gerinimui.

7. AKTYVIAU INFORMUOSIME VISUOMENĘ APIE APLINKOS APSAUGĄ IR ĮTRAUKSIME JĄ PRIIMDAMI SPRENDIMUS.

Detaliai diskutuosime dėl ateities aplinkosaugos būtinų veiksmų, poreikių, priemonių ir terminų. Kasmet bus pristatomi ir aptariami su visuomene bei sektoriaus dalyviais aplinkosaugos prioritetai, jų įgyvendinimas ir integravimas į kitus sektorius, taip siekiant atliepti tiek visuomenės, tiek sektoriaus dalyvių interesus ir didesnio įtraukimo į prioritetų įgyvendinimą.

Didesnis brandžių miškų plotas, gyvybės pilnas kraštovaizdis

Nekertamų (brandžių) miškų plotas bus didinamas dvigubai (šiandien – 24 444 ha.).

Ne mažiau kaip 85 proc. vandens telkinių bus geros būklės (šiandien – 53 proc.).

Pagrindiniai iššūkiai:

MIŠKŲ VALDYMO POLITIKA VIS DAR ATLIEPIA XX A. POREIKIUS,

kuomet miškininkystė buvo sutelkta išskirtinai į produktyvumo rodiklius. Augantis visuomenės sąmoningumas ir mokslo žinios apie ekosistemų poveikį visuomenės gyvenimo kokybei lemia būtinybę peržiūrėti miškų politiką ir siekti ilgalaikio susitarimo dėl miškų politikos.

BIOLOGINĖS ĮVAIROVĖS RŪŠIŲ POPULIACIJŲ GYVYBINGUMO MAŽĖJIMĄ LEMIA INTENSYVI IR CHEMIZUOTA ŽEMDIRBYSTĖ, ŠLAPŽEMIŲ RŪŠYS NYKSTA DĖL JŲ APLEIDIMO.

Miškų rūšims įtaką daro negyvos medienos per daug uolus išvežimas ir brandžių medynų mažėjimas. Vandenų kokybei ir rūšims kenkia maistinių, cheminių bei pavojingų medžiagų koncentracijos ir jų kiekiai. Trūksta duomenų apie Baltijos jūros buveines, povandeninio triukšmo poveikį, jūros biologinės įvairovės apsaugos ir žuvininkystės priemonės dažnai nesuderinamos, dėl ko nukenčia jūros biologinė ir dugno reljefo įvairovė.

MEDŽIOKLĖ,

ypač charizmatiškųjų žinduolių, visuomenėje susilaukia prieštaringos reakcijos, medžioklės organizavimas yra priskiriamas prie rizikingų korupcijai veiklos sričių.

Pagrindiniai darbai:

1. BUS SIEKIAMA NACIONALINIO SUSITARIMO TARP POLITINIŲ PARTIJŲ IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ

dėl ilgalaikės miškų politikos, kurioje bus įvardintos ilgalaikės plėtros kryptis ieškant balanso tarp ekonominės naudos ir ekosistemų apsaugos. Kokybiškai peržiūrėsime

miškotvarkos reikalavimus ir planavimą saugomose teritorijose, sudarysime sąlygas Valstybės naudai išpirkti miško sklypus iš privačių savininkų, kuriems miškininkystės apribojimai bus nepriimtini. Sieksime, kad prekyba apvalia mediena ir miško kirtimo liekanomis vyktų tik per elektronines, realiu laiku veikiančias priemones ir miško vežimo transporto priemonių, dirbančių miške, automatinę registraciją.

2. EFEKTYVIAU SAUGOMOS IR PUOSELĖJAMOS GAMTINĖS BUVEINĖS

Sukursime ekonomiškai ir teisiškai tvarius instrumentus, padėsiančius palaikyti gerą gamtinių buveinių būklę, saugomų teritorijų plėtrą. Sudarysime palankesnes ES paramos sąlygas ūkininkams, kurių žemdirbystė praktika prisideda prie agrarinio kraštovaizdžio įvairovės ir palankesnių biologinės įvairovės apsaugos priemonių. Skatinsime šlapynių atkūrimą ir tvarkymą, taip pat užtvankų šalinimą žuvų migracijai svarbiose upėse. Atversime diskusiją ir pasieksime sutarimą dėl verslinės žvejybos ribojimo Kuršių mariose ir žuvų ištekliams palankių žvejybos būdų diegimo Baltijos jūros priekrantėje.

3. MIESTŲ ŽELDINIŲ IR MEDŽIŲ TVARKYMAS TINKAMAI INFORMUOJANT IR ĮTRAUKIANT VISUOMENĘ.

Užtikrinsime, kad priimant sprendimus dėl gyvenamosiose vietovėse esančių želdinių ir medžių, valstybės ir savivaldybės institucijos tinkamai informuotų miestų ir kaimų visuomenę ir įvertinamos visuomenės pastabas ir interesus.

4. MAŽINSIME VILKŲ MEDŽIOKLĖS KVOTĄ IR ĮVESIME ELEKTRONINIUS MEDŽIOKLĖS LAPUS.

Mažinant vilkų ir laukinių gyvūnų daromą žalą žemės ūkiui, pirmiausiai skatinsime prevencinių priemonių taikymą ūkiuose ir žemės ūkio naudmenose, taip sudarant sąlygas mažinti medžioklės intensyvumą. Įvesime elektroninius medžioklės lapus, kurie realiu laiku būtų pasiekiami kontrolę vykdančioms institucijoms bei atversime duomenis visuomenei.

Gyvenimas be šiukšlių

Ne mažiau kaip 60 proc. perdirbtų komunalinių atliekų (šiandien – 52,6 proc.).

Pagal ekologinių inovacijų indeksą Lietuvos rezultatas pasieks 125 balus (šiandien – 89 balai).

Pagrindiniai iššūkiai:

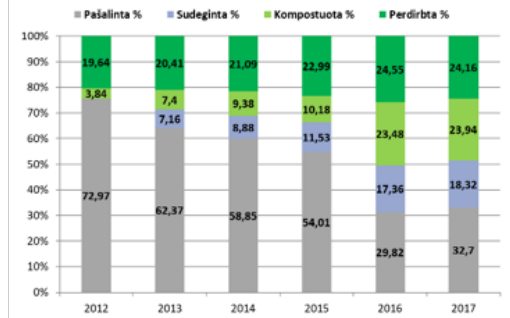
ATLIEKOS YRA PRODUKTAS,

kuris gali būti panaudojamas. Mes siekiame, kad nepanaudojamų daiktų būtų kuo mažiau naudojama ir išmetama.

vis dar labai silpna. Perėjimas prie žiedinės ekonomikos – kuriamos medžiagos ir produktai, kurie naudojami daug kartų (beatliekiai) – vienas svarbiausių ES prioritetų. Lietuvoje trūksta ne tik edukacijos šia tema, bet ir tinkamo teisinio reguliavimo ir didesnės valstybės iniciatyvos pakartotiniam naudojimui skatinti.

LIETUVOJE SUSIDARANTIS BUITINIŲ ATLIEKŲ KIEKIS VIENAM GYVENTOJUI

(2018 m. – 455 kg/gyv.; 2017 m. – 448 kg/gyv.; 2016 m. – 444 kg/gyv. ES vidurkis – 487 kg/gyv.) rodo didėjantį vartojimą. Atliekų rūšiavimo sistema per mažai skatina gyventojus rūšiuoti atliekas. Apie 10-12% Lietuvos gyventojų neturi galimybės rūšiuoti prie namų buityje susidarantių atliekų, o maisto, tekstilės ir pavojingų atliekų atskiras surinkimas neįgyvendinamas. Visuomenės pasitikėjimas atliekų sistema yra žemas.

LIETUVOS PROGRESAS 2012 – 2017

NEPARENGTI EFEKTYVŪS EKONOMINIAI INSTRUMENTAI,

skatinantys atliekų prevenciją (mažinimą), rūšiavimą, perdirbamų gaminių gamybą, šalinamų ir deginamų atliekų kiekio mažinimą sąvartynuose. Vis dar didelis kiekis naudojimas vienkartinį neperdirbamų pakuočių (apie 50%), o atliekų šalinimas sąvartynuose – didesnis nei ES vidurkis.

NEPRIIMTI SPRENDIMAI DĖL PERĖJIMO PRIE ŽIEDINĖS EKONOMIKOS,

neatlikta verslo barjerų analizė, susijusi su žiedinės ekonomikos verslo modelių skatimu, gamintojo atsakomybės pareigos dubliuojasi su verslu ir savivaldybėmis. Trūksta nuolatinio dialogo tarp visuomenės, mokslininkų, pramonės, gamintojų, atliekų tvarkymo sektorių ieškant sprendimų.

Pagrindiniai darbai:

1. PALANKIOS SĄLYGOS PRODUKTŲ PERDIRBIMUI IR DAUGKARTINIAM NAUDOJIMUI.

Šalinsime kliūtis, trukdančias kurti ir įgyvendinti žiedinės ekonomikos verslo modelius. Skatinsime verslą diegti naujus gamybos standartus, siekiant didesnio produktų pataisymo galimybių, pakartotinio panaudojimo, o atliekų pavertimo žaliavomis naujų produktų gamybai.

Sustiprinsime tarpinstitucinį bendradarbiavimą atliekų tvarkymo srityje mažindami administracinę naštą verslui ir gyventojams (atskiriant funkcijas ir atsakomybę, vykdant kontrolę, patikrinimus, rengiant teisės aktų projektus, įgyvendinant bendrus projektus).

2. NAUJŲ STANDARTŲ IR INOVACIJŲ DIEGIMAS KURIANT NAUJUS PRODUKTUS.

Įtraukdami mokslo institucijas, pramonės sektorių, užtikrindami reikiamą finansavimą, pasitelkiant inovacijas, skatinsime perdirbamų ir pataisomų produktų gamybą ir pateikimą rinkai. Skatinsime diegti naujus gamybos standartus, siekiant didesnio produktų pataisymo galimybių, pakartotinio panaudojimo, o atliekas paversti žaliavomis naujų produktų gamybai.

Užtikrinsime reikiamą finansavimą inovacijoms naujų perdirbamų ir pataisomų produktų, inovatyvių medžiagų srityse, skatinsime valstybės, mokslo ir pramonės bendradarbiavimą kuriant ir diegiant inovacijas.

3. NUSTATYTI ATLIEKŲ NELAIKOMO ATLIEKOMIS NACIONALINIAI KRITERIJAI

kaip įmanoma didesniais produktais skaičiumi (baldams, dviračiams, padangoms, elektronikai ir kitiems), kas tiesiogiai prisidės prie aukščiausio – atliekų prevencijos prioritetu įgyvendinimo. Atsisakysime vienkartinio plastiko gaminių bei skatinsime beatliekų produktų prekybos verslą.

4. PADIDINSIME ŽALIŲJŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SKAIČIŲ IKI 2030 M.

Didinsime žaliųjų viešųjų pirkimų skaičių kasmet proporcingai iki 100% iki 2030 m. kai kuriems plastikui, popieriaus, tekstilės, medžio, elektronikos ir kitiems gaminiams, siekiant perdirbamų produktų didesnio pateikimo rinkai ir naudojimo.

Pagrindiniai iššūkiai:

Vartojimas ir jo pasekmių švelninimas

PROGNOZUOJAMA, KAD LIETUVA,

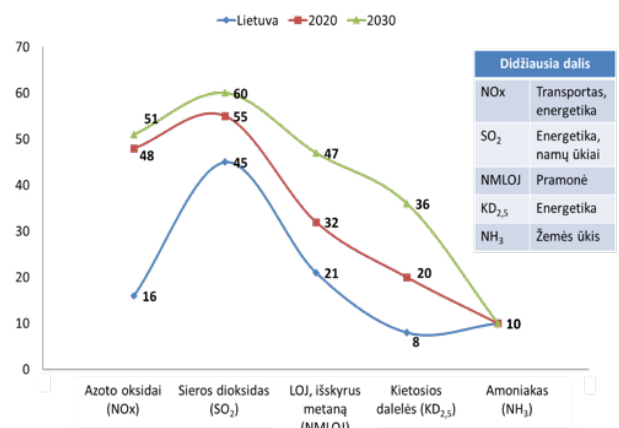
nesiimdama aktyvių veiksmų, ryžtingų sprendimų, nepasieks europinių tikslų, nustatytų 2020 m., o 2030 m. tikslai dėl teršalų mažinimo griežtėja dar labiau (žr. paveikslą).

NEPAKANKAMAI REGLAMENTUOTOS GALIMYBĖS GYVENTOJAMS

ir šilumos tiekėjams daugiabučiuose namuose įrengti ir naudoti įrenginius, gaminančius energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių, kas apriboja galimybes gyventojams gaminti šilumą ir energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių ir mažinti sąskaitas už būsto šildymą daugiabučiuose namuose.

DABARTINIS REGULIAVIMAS

ir administracinė našta neskatina gyventojų, verslo, pramonės, žemės ūkio sektorių imtis priemonių mažinti CO2 emisijas ir labiau prisidėti prie oro taršos ir klimato kaitos mažinimo tikslų.

MIESTŲ ORO KOKYBĖ LIETUVOJE YRA NEPATENKINAMA IR TURI NEIGIAMĄ POVEIKŲ ŽMOGAUS SVEIKATAI.

Prie oro taršos kietosiomis dalelėmis, azoto oksidais ir kitais aplinkos oro teršalais prisideda visi sektoriai (automobilių transportas, pramonė, energetika, žemės ūkis, gyvenamųjų namų kvartalai).

TIK 53% PAVIRŠINIŲ VANDENS TELKINIŲ YRA GEROS BŪKLĖS,

o iki 2027 m. privaloma pasiekti 100% paviršinių vandens telkinių gerą būklę. Tai lemia tokios pagrindinės priežastys, kaip: nemaža dalis priemiesčių gyventojų nėra prisijungę prie vandentiekio ir nuotekų tinklų; dėl intensyvios žemdirbystės vandens telkiniai prisotinti maistinių medžiagų (azoto ir fosforo), neregamentuotas ir nekontroliuojamas mineralinių trąšų naudojimas žemės ūkyje, kurios išplaunamos iš dirbamų laukų dirvožemio į paviršinius ir požeminius vandens telkinius.

Pagrindiniai darbai:

1. PRIORITETAS – KOMPLEKSINEI DAUGIABUČIŲ NAMŲ RENOVACIJAI.

Valstybės parama daugiabučių atnaujinimui bus peržiūrėta, prioritetą teikiant kompleksinei daugiabučių namų kvartalų renovacijai bei atsinaujinančių energijos šaltinių individualiuose ir daugiabučiuose namuose panaudojimui, sudarant gyventojams galimybes patiems gaminti energiją elektros ir šilumos poreikiams tenkinti ir mažinti miestų oro taršą. Gyventojai jiems pateiktose sąskaitose matys, kokia dalis jiems būtinos energijos yra žalia.

2. PEREISIME PRIE CO2 EMISIJŲ VALDYMO ADMINISTRACINIŲ IR FINANSINIŲ INSTRUMENTŲ.

Peržiūrėsime nacionalinių finansinių instrumentų prioritetus, svarbiausią dėmesį skiriant klimatui palankių technologijų diegimui, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimo skatinimui, energijos saugojimo, mažai CO2 išmetančių sričių finansavimui. Įvertinsime galimybę padidinti klimato kaitos finansinių instrumentų įplaukas.

3. IŠMANUS JUDUMAS.

Pasitelkiant IT ir kitas naujausias technologijas sieksime, kad keliavimas viešu ar ekologišku transportu būtų patogus ir pagrįstas ekonomiškai.

4. SKATINSIME ATSAKINGĄ VARTOJIMĄ.

Skirsime dėmesio visuomenės švietimo programoms aiškinant vartojimo poveikį klimato kaitai. Sudarysime teises, ekonomines prielaidas mažinti vienkartinį indų, pakuočių, produktų, kurių sudėtyje yra palmių aliejaus vartojimą.

5. IŠLAISVINSIME UPES.

Skatinsime bešeimininkų, ar savivaldybių nuosavybėje esančių užtvankų demontavimą, siekiant atkurti žuvų migracinius koridorius ir natūralias upių vagas. Svarstysime galimybę riboti verslinę žvejybą Kuršių mariose. Ten, kur yra būtina, užtikrinsime žuvtakių įrengimo finansavimą.

6. PAVIRŠINIAI IR POŽEMINIAI VANDENS IŠTEKLIAI APSAUGOTI NUO TARŠOS IR NUO VANDENVIEČIŲ TERITORIJŲ NEPAGRĮSTO MAŽINIMO.

Nustatysime reikalavimus mineralinių trąšų naudojimui, siekiant mažinti azoto ir fosforo patekimą į paviršinius vandens telkinius ir Baltijos jūrą. Skatinsime ekologinių ūkių plėtrą per paramos mechanizmus ir aplinkai žalingų subsidijų mažinimą.

7. APSAUGOTAS NEMUNO UPĖS BASEINAS.

Atnaujinsime derybų procesą tarp Lietuvos, Baltarusijos ir Europos Komisijos dėl Nemuno upės apsaugos nuo taršos ir efektyvaus Nemuno upės apsaugos ir vandens išteklių naudojimo. Užtikrinsime, kad priimant sprendimus dėl pavojingųjų medžiagų išleidimo į vandens telkinius nutraukimas būtų vertinamas kompleksiskai upių baseinų rajonų principu.

8. BALTIJOS JŪROS GAMTINĖS BŪKLĖS KRITERIJŲ ATNAUJINIMAS.

Sieksime efektyvesnio jūros išteklių panaudojimo, didesnės jūros gamtinių teritorijų apsaugos. Pasitelkdami Baltijos jūros aplinkos apsaugos konvencijos formatą reikalausime, kad visos aplink Baltijos jūrą esančios valstybės aktyviai įgyvendintų Baltijos jūros aplinkos apsaugos reikalavimus, įskaitant energetikos objektų taršos monitoringą ir taršos kompensavimą, biologinės įvairovės apsaugą, jūros saugomų teritorijų plėtrą, efektyvesnę stebėseną ir taršos mažinimą.

Pagrindiniai iššūkiai:

Sumanūs miestai

CHAOTIŠKA URBANISTINĖ PLĖTRA

Į agrarines teritorijas lėmė tai, kad susiformavo gyvenamieji priemiesčių rajonai be tinkamos ir gyventojų poreikius atliepiančios socialinės ir fizinės infrastruktūros. Šie rajonai tapo apriboti plėtrai, taip kaip įvyko su kolektyvinių sodų bendrijomis ar miestų senamiesčiais. Vandentvarkos srityje atliktos didžiulės investicijos, pastatyta ir renovuota infrastruktūra, tačiau to nepakanka siekiant visiško ES Nuotekų direktyvos įgyvendinimo, vandens telkinių geros būklės, vandentvarkos sektoriaus efektyvumo didinimo.

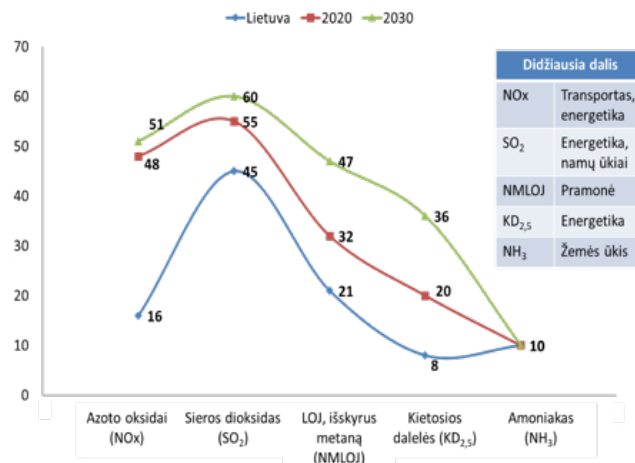
DĒL INTENSYVIO POŽEMINIO VANDENS GRĖŽINIŲ PLĖTROS

(susiję su teritorijų planavimu bei centralizuotų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo tinklų planavimu bei plėtra) kyla pavojus užteršti požeminio vandens išteklius, neracionaliai naudoti požeminio vandens išteklius, sukelti pavojų žmonių sveikatai ir aplinkai (Lietuvoje panaudojama apie 15% požeminio vandens išteklių, geriamasis vanduo gaminamas tik iš požeminio vandens išteklių, todėl jų racionalus naudojimas bei apsauga yra svarbi išsaugoti dabartinei ir ateities kartoms).

STINGA KOMPLEKSNIO POŽIŪRIO Į MIESTŲ JUDUMO VYSTYMĄ

ties taikant informacines technologijas, tiek ir įvairių aplinkai draugiškų transporto priemonių sistemos vystymą. Apie 62% automobilių Lietuvoje yra senesni nei 10 metų (2017 m.), o automobilių parko amžiaus vidurkis – apie 15 metų. Atsinaujinančių išteklių panaudojimas transporto sektoriuje bene labiausiai stagnuojantis, nors transporto sektorius pagal šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimus sudaro 28%, tiek pat, kiek Lietuvos energetikos sektorius. ES ir Lietuvos nustatytas tikslas pasiekti 15% atsinaujinančių išteklių naudojimą transporte, tačiau 2016 m. šiame sektoriuje panaudota tik 3,6% atsinaujinančių išteklių. Tai – labai mažas rodiklis.

Pagrindiniai darbai:

1. MIESTŲ PLĖTRA

Užtikrinsime, kad urbanistinė plėtra vyktų tik gerai suplanavus ir įvertinus būtinų komunalinių paslaugų ir infrastruktūros prieinamumą urbanizuojamose ir prioritetinėse teritorijose. Siūlysiame, kad didieji miestai turėtų integruotą su žiedinėmis savivaldybėmis bendrąjį planą. Nustatysime, kad ūkininkų sodybos galėtų būtų statomos jei sklypo dydis didesnis nei 3 ha.

2. IŠMANŪS MIESTAI

Gerinsime visuomenės informavimą ir įsitraukimą į sprendimų priėmimo procesus. Bendradarbiaujant su savivaldybėmis diegsime išmaniąsias technologijas (pvz. integruotas visų viešojo transporto rūšių elektroninis bilietas, elektra varomas viešasis transportas), kurios padės intensyviai judumą viešoju ar netaršiu transportu, bus geriau pasiekiamos viešosios ir privačios paslaugos, mažinama oro tarša.

3. DIDINAMA IR IŠLAIKOMA APLINKOS KOKYBĖ.

Išskirtinį dėmesį skirsime priemonėms, padėsiančioms mažinti oro ir vandens taršą tankiai gyvenamosiose teritorijose. Užtikrinsime, kad iki 2025 m. visiems miestų ir miestelių gyventojams (didesnių kaip 2 tūkst. gyventojų) būtų sudarytos galimybės naudotis geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis ir numatysime priemones, kad gyventojai turintys individualius vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo įrenginius būtų skatinami jungtis prie centralizuotų sistemų, o vandens įmonės didinti veiklos efektyvumą.

4. PERŽIŪRĖTI VANDENTVARKOS FINANSAVIMO PRIORITETAI 2021–2027 M. LAIKOTARPIU.

Didesnį dėmesį skirsime esamų tinklų modernizavimui ir nuostolių mažinimui, investicijoms, užtikrinant miesto ir kaimo gyventojams teisę į tinkamas geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugas.

PROGRAMĄ RENGĖ:

**Aistė Gedvilienė, Paulius Saudargas, Kęstutis Navickas, Dalius Krinickas,
Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Jurgita Šiugždinienė, Lukas Kačiušis.**